

Lietuvos Respublikos Prezidentui Gitanui Nausėdai
Lietuvos Respublikos Seimo frakcijoms
Lietuvos Respublikos Seimo nariams
Lietuvos Respublikos Konstituciniam Teismui
Lietuvos Respublikos Aukščiausiajam Teismui
Lietuvos Respublikos Vyriausiajam administraciniam teismui
Lietuvos Respublikos Vyriausybei
Lietuvos Respublikos Teisingumo ministerijai
Lietuvos Teismų administracijai

Kopijos:

Lietuvoje reziduojančioms užsienio šalių ambasadoms

Žiniasklaidai

Lietuvos žmogaus teisių koordinavimo centro

P A R E I Š K I M A S

2023 m. gegužės 29 d,
Vilnius

Dėl klaidingų Seimo pirmininko pavaduotojo Vytauto Mitalo teiginių susitikime su šeimų organizacijų atstovais š.m. gegužės 25 dieną

Seimo pirmininko pavaduotojas Vytautas Mitalas 2023-05-25 prie Seimo susitikime su šeimų organizacijų atstovais aiškino Civilinės sąjungos įstatymo priėmimo motyvus bei siekė įrodyti, kad šis įstatymas neprieštarauja Konstitucijai ir konstitucinei šeimos sampratai.

Lietuvos žmogaus teisių organizacijos yra įsitikinusios, kad Seimo narys Vytautas Mitalas absoliučiai klaidingai teigė, jog Civilinės sąjungos įstatymo projektas, dėl kurio priėmimo Seimas netrukus balsuos, ne-prieštarauja konstitucinei šeimos sampratai.

Pirma. V. Mitalas pareiškė, kad Civilinės sąjungos projektas neturi ryšio su Konstitucijos 38 straipsnyje įtvirtintu skirtingų lyčių santuokos institutu. Šis teiginys klaidingas, nes:

- Civilinė sąjunga (angliškai *civil union*) kitose šalyse laikoma dviejų žmonių sutartis, kuri suteikia jiems tokias pačias teises, kurios įgyjamos santuokoje. Pirmoji šalis, kuri įsteigė civilinės sąjungos institutą tos pačios lyties asmenims, buvo Danija. Danijoje buvo suteikta tokiems asmenims teisė įsivaikinti, o 2012 metais apskritai civilinė sąjunga pripažinta kaip santuoka.
- Civilinės sąjungos įstatymo projekto 4 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad asmuo, sudaręs civilinę sąjungą, negali sudaryti santuokos ar civilinės sąjungos su kitu asmeniu. Tokia nuostata vienareikšmiškai įrodo, kad Civilinės sąjungos institutas yra alternatyva būtent santuokos institutui.
- Projekto 6 straipsnio 1 dalyje nustatytos civilinės sąjungos partnerių pareigos vienas kitam yra visiškai tokios pačios, kaip ir sutuoktinių pareigos, nustatytos Civilinio Kodekso Šeimos knygos 3.27 straipsnyje. Partnerių pareigų vienas kitam atitikimas abipusėms sutuoktinių pareigoms aiškiai įrodo, kad Civilinės sąjungos įstatymas iš esmės įtvirtina santuokos institutą, tik kitu pavadinimu.

Antra. V. Mitalas pareiškė, kad Civilinės sąjungos projektas ne-nusižengia konstitucinei šeimos sampratai. Tai argumentuodamas Seimo narys pasirinko Konstitucinio Teismo 2019 metų sausio 11 dienos nutarimu, kuriame, neva pasakyta, kad „neutralią šeimą gali sudaryti ir vienos lyties asmenys“. Tai visiškai netiesa, nes:

- Minimo Konstitucinio Teismo nutarimo 32.5 punkte pažymima, kad šeimos konstitucinė samprata privalo būti aiškinama kartu su Konstitucijos 38 straipsnio 1 ir 2 dalimis bei 29 straipsniu. 38 straipsnio 2 dalyje pasakyta, kad valstybė globoja šeimą motinystę, tėvystę. Tuo kartu pasakoma, kad galimi atvejai, kai šeimoje, pav. mirus motinai, lieka tėvas su vaikais – berniukais. Tokiu atveju, šeimą tikrai sudaro vienos lyties asmenys (šeima neutrali lyties atžvilgiu). V. Mitalas, pasiremdamas panašaus pobūdžio pavyzdžiu, mėgino aiškinti, kad „neutralumo“ sąvoka, kurią pavartojo Konstitucinis Teismo savo nutarime, liečia ir vienos lyties asmenų šeimą. Konstitucinis teismas nei šiame, nei kituose nutarimuose nieko panašaus nėra teigęs.
- O apie vienos lyties asmenų sukurtą lyčiai neutralią šeimą ir negalėjo teigti, kadangi Konstitucijos 18 straipsnis nustato, jog žmogaus teisės yra prigimtinės. Iš Konstitucijos 38 straipsnio seka, kad turėti šeimos nario „motinos arba tėvo“ teises bei pareigas galima tik **prigimtinu** – biologiniu – pagrindu. Vienos lyties asmenų civilinė sąjunga, šeima ar santuoka aiškiai būtų sudaroma ne prigimtiniu pagrindu, o dirbtinai sukuriama abipusiu susitarimu (sukuriama pagal žmonių subjektyvius norus, kurie neturi pagrindo gamtos nustatytoje tvarkoje). Tai įrodo, kad Civilinės sąjungos įstatymo projektas prieštarauja ir Konstitucijos 18 straipsniui.
- Konstitucinė šeimos samprata Lietuvoje yra paliesta byloje Macatė prieš Lietuvą, kurią išnagrinėjo Europos žmogaus teisių teismas. Lietuvos teismai (Vilniaus apygardos teismas ir Aukščiausiasis Teismas) netgi po to, kai 2019 metų sausio 11 dieną jau buvo priimtas Konstitucinio Teismo nutarimas, pasisakantis apie neutralią šeimą, nekvestionavo teismų pozicijos, kurią 2018 m. kovo 2 d. sprendime suformulavo Vilniaus apylinkės teismas ir kuri pateikta byloje Macatė prieš Lietuvą. Šiame sprendime Vilniaus apylinkės teismas pasisakė, kad pagal mūsų Konstituciją ir Civilinį kodeksą šeima suprantama, kaip „laisvas skirtingų lyčių susitarimas“ ir kad tokiai šeimos sampratai „pritaria dauguma visuomenės“. Tokia teismų pozicija akivaizdžiai įrodo, kad Lietuvoje kitokia, nei skirtingų lyčių, šeimos ir santuokos samprata, nepakeitus Konstitucijos, yra negalima.

Trečia. Seimo nario V. Mitalo šeimų organizacijų atstovai klausė ar Civilinės sąjungos įstatymas nenumato vienos lyties asmenų, sukūrusių civilinę sąjungą įvaikinimo teisės. Vytautas Mitalas į šį klausimą, nepateikdamas aiškių argumentų, atsakė Ne. Tokiu atsakymu galima abejoti, nes:

- Civilinės sąjungos įstatymo projektas yra skirtas ir skirtingos lyties poroms, kurios gali natūraliai susilaukti vaikų arba, jei nesusilaukia galėtų naudotis įsivaikinimo teise. Projekte apie įsivaikinimo sąlygas nieko nepasakyta.
- Tai, kad pav. Danijoje civilinės sąjungos institutas suteikė ir įvaikinimo teisę, rodo, kad ir Lietuvoje Civilinės sąjungos partneriai anksčiau ar vėliau reikalaus įvaikinimo teisės pripažinimo ir pav. Europos Žmogaus teisių teismas tokią jų teisę pripažins.

Lietuvos Žmogaus teisių organizacijos mano, kad ne tik Vytautas Mitalas, bet ir kiti Seimo nariai klysta, jei yra įsitikinę, kad Civilinės sąjungos įstatymo projektas neprieštarauja konstitucijai.

Žmogaus teisių organizacijos atkreipia Seimo narių ir visuomenės dėmesį į tai, kad rengiant ir svarstant šį projektą apie jo atitiktį Konstitucijai nepasisakė nei Seimo Teisės departamentas nei Seimo teisės ir teisėtvarkos komitetas, nors privalėjo tai padaryti. Todėl mėginimai Seime priimti Civilinės sąjungos įstatymą manipuluojant procedūromis ir pažeidžiant jas bei teikiant visuomenei klaidinančią informaciją yra turi būti įvardijami, kaip antikonstituciniai.

Apie šias Seimo narių manipuliacijas Lietuvos visuomenė privalo žinoti ir ji tai sužinos.

Nuoroda į V.Mitalo teiginius:

V. Mitalo akistata su šeimų gynėjais (<https://www.youtube.com/watch?v=JiGy3CxXH5A>)

Lietuvos žmogaus teisių koordinavimo centras:

Lietuvos žmogaus teisių gynimo asociacija –

Piliečių gynybos paramos fondas –

Lietuvos žmogaus teisių asociacija –

Lietuvos Helsinkio grupė –

Romualdas Povilaitis

Stasys Kaušinis

Vytautas Budnikas

Aurelija Kuzmaitė

*Nurodytų organizacijų pritarimą pareiškimui tvirtinu:
Lietuvos žmogaus teisių asociacijos komiteto narys*

prof. Saulius Arlauskas